6 Νοεμβρίου 2017

Η Προσφορά των Ελλήνων κληρικών Διαφωτιστών στην αθλητική και πνευματική ανάταση του Γένους (Βασίλειος Καϊμακάμης, Αναπλ. καθηγητής ΤΕΦΑΑ-ΑΠΘ)

/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

Προσφορά των Ελλήνων κληρικών Διαφωτιστών στην αθλητική και πνευματική ανάταση του Γένους, από τις αρχές του 19ου αι. μέχρι την ίδρυση του ελληνικού κράτους

Περίληψη

Επηρεασμένοι από τον Ευρωπαϊκό Διαφωτισμό, αρκετοί Έλληνες κληρικοί που είχαν καταφύγει στη Δύση, προσπάθησαν με τα γραπτά τους και τη διδασκαλία τους να καλλιεργήσουν το πνεύμα και την αυτοσυνειδησία των Νεοελλήνων. Στην προσπάθειά τους αυτή προσανατολίστηκαν επίσης στη σύνδεση των συμπατριωτών τους με το λαμπρό πολιτισμό των αρχαίων προπατόρων τους, οι οποίοι είχαν ως ακρογωνιαίο λίθο στην παιδεία τους τον αρμονικό συνδυασμό της γυμναστικής και της πνευματικής καλλιέργειας. Έτσι έκαναν γνωστό στους αλύτρωτους, αλλά και στους απόδημους Νεοέλληνες την αξία της πνευματικής και σωματικής άσκησης, ενώ προσπάθησαν σύμφωνα με τα πρότυπα αυτά να τους εκπαιδεύσουν, λαμβάνοντας όμως πάντα υπόψη τις ανάγκες της σύγχρονης εποχής. Στην κατεύθυνση αυτή, σημαντική ήταν, μεταξύ άλλων, η προσφορά του περιοδικού «*Ερμής ο Λόγιος*», που εκδιδόταν στη Βιέννη, στις πρώτες δεκαετίες του 19ου αι. και στηριζόταν κυρίως από τους φωτισμένους κληρικούς Άνθιμο Γαζή,

Θεόκλητο Φαρμακίδη και Ιγνάτιο Ουγγροβλαχίας. Επίσης κάποιοι άλλοι λόγιοι κληρικοί, που πρωταγωνίστησαν στην ίδρυση του ελληνικού κράτους και στη συγκρότηση της παιδείας ενέταξαν τη φυσική αγωγή και τον αθλητισμό από την πρώτη στιγμή στην εκπαίδευση των ελληνοπαίδων.

Σκοπός: στην παρούσα εργασία γίνεται προσπάθεια να καταγραφούν και να αναδειχτούν οι Έλληνες κληρικοί, οι οποίοι επηρεασμένοι από τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό και τον Ευρωπαϊκό Διαφωτισμό, προσπάθησαν να διδάξουν στους συμπατριώτες τους την αξία της πνευματικής και σωματικής καλλιέργειας, αλλά και το νόημα της ελευθερίας και της αυτοδιάθεσης.

Λέξεις κλειδιά: Διαφωτιστές, Νεοελληνικός Διαφωτισμός, πνευματική καλλιέργεια, κληρικοί, Εκκλησία, αθλητισμός, Ολυμπιακοί Αγώνες.

Α. Μέθοδος

Η μέθοδος που χρησιμοποιείται είναι αυτή του πεδίου αναζήτησης. Η συλλογή των δεδομένων έγινε με βάση την αρχειακή ιστορική έρευνα και επικεντρώθηκε στο να δοθεί ερμηνεία, στο γεγονός ότι οι κληρικοί Διδάσκαλοι του Γένους αλλά και η ελληνική Εκκλησία πίστευαν ότι η απελευθέρωση των Ελλήνων θα επιτευχθεί με την πνευματική ανάταση, αλλά και τη σωματική και πολεμική αγωγή.

Πολλές από τις πηγές που χρησιμοποιήθηκαν είναι πρωτογενείς, όπου διατυπώνουν τις απόψεις και μας δίνουν πληροφορίες αυτόπτες μάρτυρες. Επίσης παρατίθενται και απόψεις έγκυρων σύγχρονων συγγραφέων, από διδακτορικές εργασίες, κρατικά αρχεία, άρθρα, βιβλία κτλ..

Β. Συνοπτική αναφορά στον Ευρωπαϊκό Διαφωτισμό και τους Έλληνες Διαφωτιστές

Είναι γνωστό ότι πολλοί Έλληνες στη διάρκεια της Τουρκοκρατίας κατέφυγαν στη Δύση, όπου λιγότερο ή περισσότερο είχαν τη δυνατότητα να δραστηριοποιηθούν και να ζήσουν ελεύθερα. Αρκετοί από αυτούς δεν ήταν μόνο άνθρωποι των γραμμάτων, αλλά και ένθερμοι πατριώτες, γι’ αυτό έθεσαν ως σκοπό τους την αφύπνιση και τη φώτιση του Γένους[1]. Μεταξύ αυτών των Φωτιστών, που έμειναν στην ιστορία ως «*Διδάσκαλοι του Γένους*» υπήρξαν, όπως θα φανεί στη συνέχεια και επιφανείς κληρικοί[2].

Όλοι οι παραπάνω βοήθησαν περισσότερο με τη λεγόμενη «*Μετακένωση*», δηλαδή την επιστροφή στους Έλληνες των γνώσεων, που πριν μερικούς αιώνες είχαν πάρει οι Δυτικοί από τα μεταφρασμένα συγγράμματα των αρχαίων προπατόρων τους[3]. Αυτό πραγματοποιήθηκε με τη συγγραφή και έκδοση βιβλίων και περιοδικών, που ήταν επηρεασμένα από τον Ευρωπαϊκό Διαφωτισμό[4] και με τη διδασκαλία σε διάφορες σημαντικές σχολές, τόσο στη Δύση, όσο και στον τουρκοκρατούμενο Ελληνισμό[5].

[Συνεχίζεται]

[1] Φανιόπουλος Χ., *Οι απόψεις περί κίνησης και σωματικών ασκήσεων στους Έλληνες Διαφωτιστές, Διδακ. διατριβή-ΤΕΦΑΑ-ΑΠΘ, 2008./* Τσουκαλάς Κ., *Εξάρτηση και Αναπαραγωγή – Ο κοινωνικός ρόλος των εκπαιδευτικών μηχανισμών στην Ελλάδα (1830-1922).* Παρίσι 1975, δ΄εκ. 1985 (Ιστορική βιβλιοθήκη Θεμέλιο), σ. 31.

[2] Φανιόπουλος, ο.π.

[3] Μεταλληνός Γ., *Σχέσεις και Αντιθέσεις. Ανατολή και Δύση στην πορεία του νέου ελληνισμού,*

εκδ. Ακρίτας, Αθήνα 1998, σσ. 14-15 3./ Φανιόπουλος, ο.π., σ, 30

[4] Παπαδόπουλος Γ., *Ο Ελληνισμός του Μονάχου κατά το πρώτο μισό του 19ου αιώνα ως φορέας της Γερμανικής Γυμναστικής στο νεοελληνικό κράτος,* διδακ. Διατριβή, ΤΕΦΑΑ-ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη 2017, σσ. 95, 99.

[5] Καραμπελιάς Γ., «Μετακένωση»- Μεταφορά – Δημιουργία» Άρδην τ. 27./ Κιτρομηλίδης Π., *Νεοελληνικός διαφωτισμός*, ΜΙΕΤ, Αθήνα, 1999., σσ. 16-19.